

ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

До
Председателя
на научно жури, определено със заповед №
3266/29.11.2023 г. на Зам. ректора по НИД
и международно сътрудничество на
Университета за национално и световно
стопанство, гр. София

СТ А Н О В И Щ Е

от д-р Вълчин Здравков Даскалов, доцент
по гражданско и семейно право, катедра
„Частноправни науки“, ЮФ, УНСС,
вътрешен член на научното жури

относно: защита на дисертационен труд на
тема **„Отговорност на съдружниците в
неперсонифициран консорциум за общо
поетите задължения към трети лица”** с
автор Димитър Венциславов Атанасов, за
присъждане на образователната и научна
степен „доктор” по научната специалност
„Гражданско и семейно право”,
професионално направление 3.6. „Право“

Уважаеми членове на Научното жури,

С решение на Факултетния съвет на Юридическия факултет при УНСС от 28.11.2023 г. (протокол № 11/28.11.2023) съм избран, а със заповед № 3266/29.11.2023 г. на Зам. ректора по НИД и международно сътрудничество на Университета за национално и световно стопанство, гр. София и утвърден за вътрешен член на Научно жури за провеждане на открито заседание за защита на дисертационен труд на тема **„Отговорност на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица”** с автор Димитър Венциславов Атанасов, за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по научната специалност „Гражданско и семейно право”.

Декларирам, че нямам роднински връзки с кандидата, както и че не съм съавтор с него в съвместни трудове и публикации.

В изпълнение на задълженията си като член на журито предоставям настоящето становище.

I. Обща оценка на докторанта и на представения дисертационен труд

Димитър Венциславов Атанасов е зачислен като редовен докторант в докторантска програма по „Гражданско и семейно право“ към катедра „Частноправни науки“ при Юридически факултет, УНСС (заповед № 1013/29.03.2018г.). През време на обучението си Димитър Атанасов е положил предвидените изпити с отличен успех и е събрал изискваните кредитни точки. Отчислен е с право на защита считано от 01.12.2023 г. (заповед № 3316/06.12.2023г.). През времето на обучението в докторската програма той продължава работата си като адвокат към Софийска адвокатска колегия като през целия период води и упражнения по „Търговско право“ в ЮФ, УНСС. По време на обучението спечелва стипендия от **Научния съюз за предприемаческо и дружествено право (Wissenschaftliche Vereinigung für Unternehmens- und Gesellschaftsrecht)**, Австрия и провежда три-месечна специализация в **Изследователския институт по средно и източно европейско стопанско право** към Икономически университет Виена (Forschungsinstitut für mittel- und osteuropäisches Wirtschaftsrecht, Wirtschaftsuniversität Wien), Австрия.

II. Автореферат и публикации

Предложеният автореферат в обем от 32 страници, убедително аргументира актуалността на избраната тема и практическата полза от изследването. Вярно са очертани предметът на работата и поставените научни задачи. Предложеното кратко резюме на дисертацията и справката за приносите обективно резюмират съдържанието на работата и основните научни постижения. В началото на автореферата е представена и логиката на методологията на изследването.

По темата на дисертационния труд са направени пет публикации, които отговарят на наукометричните изисквания на ЗРАСРБ и на ППЗРАСРБ (Приложение към чл. 1а, ал. 1 на ППЗРАСРБ). При изискван минимум от 30 наукометрични точки, докторантът е постигнал 50 точки, както следва:

Статия	Квалификация според ППЗРАСРБ	Точки
1. Consortia Regulations in Bulgaria , В: Juchniewicz, E., Kruczalac-Jankowska, J., Masniak, D. (Eds.), Consortia in Central and Eastern Europe, Gdansk, 2019, с. 15-36.	Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове = Г7	10 т.
2. Отговорност на съдружниците в явен консорциум за вреди от неизпълнението на консорциален дълг , В: сп. Търговско право, кн. 1, 2023, с. 5-33 .	Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове = Г7	10 т.
3. Правна същност и особености на консорциума, организиран като гражданско дружество по Закона за задълженията и договорите , В: сп. Търговско и облигационно право, ИК „Труд и право“, кн. 8, 2023, с. 2-17	Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове = Г7	10 т.

<p>4. Неправосубектни консорциуми сравнителноправен преглед,</p> <p>В: Сборник от XIII национална конференция на докторантите, постдокторантите и младите учени в областта на правните науки на ИДП при БАН, проведена в периода 30 юни - 02 юли 2023 г. (под печат).</p>	<p>- Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове = Г7</p>	<p>10 т.</p>
<p>5. Правна същност и особености на консорциалните дългове при неправосубектния консорциум,</p> <p>В: сп. Търговско и облигационно право, ИК „Труд и право“ (под печат), както и в: Сборник от Годишна научна конференция на ЮФ на УНСС „Предизвикателства пред правното регулиране в България“, проведена на 31 октомври 2023 г. (под печат)</p>	<p>Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове = Г7</p>	<p>10 т.</p>
Общо наукометрични точки		50 т.

Дисертационният труд е изготвен под научното ръководство на доц. д-р Вълчин Даскалов. Той е в обем 261 стр. (изложение, без библиография и друга техническа информация). Направени са 803 бележки под линия. Библиографската справка на труда включва използвана впечатляващо богата научна и научно-приложна литература на български, немски, английски, френски и италиански език – общо 335 източника, от които 182 на български език и 153 на чужди езици.

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси на представения дисертационен труд

Преценката на достойнствата на представения за защита дисертационен труд изисква комплексен подход. Резултатът от работата следва да бъде разгледан в няколко различни аспекта.

Избраната тема е много актуална и с особена стопанска значимост. През последните години неперсонифицираните консорциуми добиват ново значение в условията на развитие на пазарното стопанство. Почти няма големи инфраструктурни проекти, които се реализират чрез обществени поръчки, в които да не участват консорциуми. Изискванията на държавата при такива проекти са тежки и практически е невъзможно един търговец да ги изпълни сам. Наред с това, консорциумът има и своето важно място в сферата на банковото кредитиране. Така цялостното изследване на правния режим на неперсонифицирания консорциум добива нова актуалност. Необходимостта от такъв анализ се обосновава от обстоятелството, че в Търговския закон този вид сдружение на търговци само е маркирано и е налице препратка към правния режим на гражданското дружество по ЗЗД, който е архаичен и подчинен на друга стопанско-политическа логика. В него липсва адекватно разрешение на въпросите, които възникват във връзка с отговорността на съдружниците в консорциума по отношение на последиците при неизпълнение на съвместно поетите задължения.

На второ място, представената работа е първото в българската правна литература цялостно систематично монографично изследване, посветено на правния режим на отговорността на съдружниците в неперсонифициран консорциум вреди, причинени вследствие неизпълнение на поетите консорциални задължения. Налични са някои статии по различни проблеми, свързани с отделни аспекти на тази отговорност. Липсва, обаче, цялостно обзорно изследване, което да обобщи всички норми, уреждащи този право-икономически феномен.

На следващо място, като особено достойнство на дисертационния труд като цяло, следва да се изтъкне удачното съчетаване различните методи на научно изследване. Правилното прилагане на традиционните логически методи на анализ и синтез, индукция и дедукция е довело до убедително мотивирани тези и изводи. Направеният в глава I исторически преглед (§ 1.) е добре премерен и точно отговаря на темата. Наред с това, огромно предимство на предложената работа е широко приложеният сравнителноправен метод на изследване. В началото на работата е предложен изчерпателен общ сравнителноправен обзор, който обхваща всички познати правни системи (Глава I, § 2.). Този метод съпътства изложението и на съответните места са анализирани решенията на сходни проблеми в чужди законодателства и научни доктрини. Димитър Атанасов не се ограничава с анализи на съответните норми от френската и немската правни системи, които са оказали пряко влияние върху изграждането на българските норми. Той посочва и норми от австрийското, италианското и испанското право, както и от англо-американската правна система. Следва изрично да се отбележи използването на италиански литературни източници, което с оглед историческата традиция в създаването и развитието на съвременното българското гражданско право може да бъде оценено като особено достойнство на работата. Много удачно авторът е приложил сравнителноправния метод и по отношение на изследваната съдебна практика – направени са паралели между български и чуждестранни съдебни решения по аналогични проблеми.

Следва да се отбележи много добре подреденият и систематизиран научен апарат. Заинтересуваният читател лесно се ориентира в него и би могъл да извлече полезна информация за собствени проучвания. Особено ценни са обилните чуждестранни източници (153), които биха могли да послужат като основа и отправна точка на бъдещи изследвания и на други учени. Много добро впечатление прави и въведената номерация на отделните абзаци в полетата. В духа на немската научна традиция този подход позволява лесното цитиране на отделни тези от работата.

В представения за защита дисертационен труд са налице сериозни научни резултати и приноси към развитието на българската правна наука. Следва да бъдат посочени някои по-важни конкретни постижения:

- Въз основа на легална дефиниция в чл. 275 ТЗ е изведено по-широко определение на понятието „*неправосубектен консорциум*“, подчертани са основните му особености (с. 73-74). Предложена е класификация на неправосубектните консорциуми (с. 74-77) като особено значение има делението на явни и скрити консорциуми. В тази връзка приносно значение има и направеното отграничение на консорциума от гражданското дружество по ЗЗД. Консорциумът е разгледан в два аспекта: като договор (с. 79-82) и като общност (с. 82-86). Обсъден е и въпросът доколко е налице основание за признаване на (частична) правоспособност на регистрираните явни консорциуми в областта на частното право по подобие на възприетите в други правни системи разрешения (с. 86-87; 251).

- В основата на работата е формулираното понятие за „консорциален дълг“ като са изведени характерните интереси и легитимни очаквания на съдружниците (с. 92-94) и на възложителя на работата (с. 94-96) при възникване на първичното облигационно отношение. Представени са различните разновидности (с. 91) на консорциалните дългове (съвместен, солидарен, неделим или разделен консорциален дълг) и са систематизирани характерните особености в правния им режим (с. 99-103). Изследвани са възможните насоки за определяне съдържанието и разновидността на консорциалния дълг (с. 103-109). Авторът аргументира тезата, че при съмнение относно действителната воля на страните, в

съответствие с обичайната договорна практика и правилото на чл. 304 от ТЗ, задължаването на съдружниците ще бъде солидарно (с. 105; 110; 252).

- Работата предлага фундаментално изследване на характерните особености на консорциалната отговорност (115-128). Може да бъде подкрепен изводът, че всички съдружници в явен консорциум носят риска и взаимно отговарят пред кредитора (възложителя на работата) за поведението на своите съдружници (дори при липса на изрична уговорка в този смисъл) и че те стопански следва да се третират като една монолитна страна (единен длъжник) (с. 126-127; 142; 252-253).

- Особено значение има систематичното представяне особеностите на дължимата грижа от всеки от съдружниците в консорциума. Авторът изгражда нов, квалифициран модел: грижата на добрия търговец на участник в консорциум има по-различно съдържание (с. 161-163; 199; 254), което се различава от дължимата грижа на множество длъжници-търговци, които не участват в сдружение (с. 162; 199; 254).

- Важен принос е задълбоченият анализ на правния режим и особеностите на вината на консорциите като субективно основание на отговорността. Може да бъде споделен изводът относно силно ограниченото значение на индивидуалната вина на всеки от съдружниците (с. 178-179; 179-180; 183-184; 199-200; 254-255) и че е достатъчно причината за неизпълнението да може да бъде вменена във вина на един от съдружниците, за да бъде ангажирана отговорността на всеки от тях (с. 178; 179; 199-200; 254).

- Важно теоретично и практическо значение имат изчерпателно разгледаните въпроси, свързани с екскулпирането и освобождаването от отговорност на съдружниците. Може да бъде подкрепен общият извод относно невъзможността за екскулпиране, когато настъпването на противоправния резултат се дължи изключително на поведение на друг консорт – поведението на един от съдружниците, довело до настъпването на противоправния резултат, не може да се квалифицира като случайно събитие по отношение на останалите консорти и съответно не може ги освободи от отговорност. (с. 178; 183-184; 199-200; 254). В тази връзка важно значение има и изследването на въпроса относно границите и размера на отговорността, при последователни и независими случаи на неизпълнение на договор (*concurrent breach of contract*) от съдружници, поели разделен консорциален дълг, когато вредите са причинени като пряка и непосредствена последица от неизпълнението на два или повече от консорциалните партньори (с. 216-221).

- Могат да бъдат споделени и различните подходи за разделяне на отговорността между съдружниците във вътрешните им отношения (с. 222-224; 256-257).

- Приносен характер има и анализът на правния режим на принудителното изпълнение върху общото имущество, особено в случаите на личен дълг на един от консорциалните партньори, както и свързаното с това предложение *de lege ferenda* за допълване на ГПК с нов чл. 517б (с. 237-246).

Въз основа на задълбочени теоретични анализи и преглед на наличната съдебна практика авторът прави и някои добре мотивирани предложения за усъвършенстване на законодателството, които като цяло могат да бъдат споделени.

Дисертацията е написана на много добър юридически език и се чете лесно. По мое убеждение постигнатите резултати и приноси на докторанта доказват не само задълбочените му теоретични познания в областта на цялото право, но и

неговите способности за самостоятелни научни изследвания и изграждането на цялостни обосновани теории.

IV. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят и някои критични бележки и препоръки, предимно от техническо естество.

- Точка IV „Съвременно развитие“ от § 1, глава I, има своето място в увода. Изложението се отнася до широкото съвременно приложение на консорциумите в световен план. Затова е препоръчително да бъдат преместени в увода, § 1, т. I.

- На някои места в текста има пространни бележки под линия, които съдържат разсъждения по темата и е препоръчително да намерят място в основния текст (вж. напр. бел. № 329, стр. 81 и др.).

- Не е изследван въпросът доколко различните видове консорциални дългове могат да възникнат съвместно и как това съчетание ще се отрази на отговорността при неизпълнение (вж. стр. 109-110).

- В предложението *de lege ferenda* относно новия чл. 276а, първото изречение в ал. 1 трябва да се прецизира. Връзката между управление и представителство следва да се конкретизира.

- Следва да се доизясни въпросът дали една община може да участва в консорциум, особено в светлината на чл. 51, ал. 2 ЗОС.

- В работата липсва списък на съкращенията и това затруднява читателя. Следва да се добави като се диференцират и съкращенията на чужди езици.

Направените по-горе бележки не дискредитират безспорните достойнства на дисертационния труд. Тяхната цел е да провокират творческо-изследователския подход на докторанта, както и да помогнат да доразвиване на работата с оглед евентуална публикация.

IV. Заключение

Предвид изложените по-горе съображения, в заключение убедено изразявам положителната си оценка, че представения за защита пред научно жури дисертационен труд на тема „*Отговорност на съдружниците в неперсонифициран консорциум за общо поетите задължения към трети лица*“, отговаря на всички изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и на Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС, за получаване на образователната и научна степен „доктор“, поради което предлагам на г-н Димитър Венциславов Атанасов - редовен докторант, да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „гражданско и семейно право“.

Член на научното жури:

(доц. д-р Вълчин Даскалов)

22.01.2024 г.

гр. София